

Johannes.

Die naam stond op zijn pokken-briefje, maar zijn huis- en tuinnaam was Jan. Toch noemde ik hem steeds voluit bij dien heerlijken naam van 't briefje.

Want ik had toentertijd liefst zes jongens in mijne klas, die met dezen naam getooid waren, en, hoe lief en me was, hem aan zes jongens te geven, en dus ongeveer zestigmaal per dag 'm uit te spreken, dat was me een beetje te kras. Of misschien was die naam me daar juist te dierbaar voor.

Daarom was ik aan 't verbasteren gegaan, en elk der zes kreeg een verbasterden naam, een iegelijk naar zinen aard. De kleinste noemde ik Hantje, de gultigste Hans, de liefste Hannie. Hij daar, die bengel met 't lichte vaalblonde haar en de zwarte oogen, heette Johan, met den nadruk sterk op den laatsten letter-reep, en de eerste heel kort, en den jongen, waar je niets bijzonders aan opmerkte, sprak ik als Jan uit, maar Johannes, Johannes, dien

schitterenden naam mocht *hij* alleen maar dragen, mijn stoere knaap met de roode wangen, de groote donkere oogen, waar zóóveel uitsprak, altijd en altijd maar door: levenslust en kracht, en liefde en hulpvaardigheid, maar vaak ook woeste drift en toemelooze wildheid.

Hij was van de broederscholen gekomen en zat me den eersten dag al maar aan te kijken met stomme verwondering, als kon hij er maar niet aan wennen, dat daar, op de plaats van den monnik in de zwarte pij, een juffrouw, een „meissie” stond in een witte zomerjapon. 's Middags, toen de bel ging, stond George, die voor die taak was aangewezen, op, en bracht me mijn hoed, zorgvuldig de spelden aangevend. Toen hing hij mijn schort op, terwijl Ru mijn mantel aangaf en Johan mijn handschoenen in de hand nam, om ze me beneden weer te overhandigen, want met handschoenen aan zou ik niet hebben kunnen klappen, om op de trap al die ijzerbeslagen schoenen en die klompen in de maat te houden.

Johannes keek met 'n minachtenden trek om de lippen naar dit dienstbetoon en slingerde zijnforsch lichaam door het nauwe gangetje tusschen de banken, met zijn handen in zijn broekzakken, zoodat de wollen trui aan de heupen opgeschort werd.

„Zeg, Johannes,” zoo riep ik hem terug, „nou moest jij eens die borden op hun plaats tillen. Ze zijn zoo zwaar. Zoo'n juffrouw, hé, die moet toch maar aan alles geholpen worden.”

Hij lachte even, trok met zijn wenkbrauwen, plooid zijn lippen, alsof hij zeggen wou: „Nou, zoo heb ik 't niet gemeend,” en toen ging hij aan 't werken, aan 't rechtzetten, aan 't schoonmaken, dat 't een lust was, om te zien.

Van dat oogenblik af is hij mijn trouwe helper geweest. 's Ochtends was hij 't eerst binnen, om de gordijnen op te halen, de bloemen water te geven; in den winter ging hij eens naar de pasaangemaakte kachel kijken en kwam me met een gewichtig gezicht vertellen: „dat ie 't dee,” en in den zomer sprenkelde

453

hij zorgvuldig water op den vloer. Als ik 's winters achter mijn boterham zat, kwam zijn vroolijk gelaat om 't hoekje kijken en vroeg hij: „Zal ik een bakkie halen?”

Nadat ik dan ja geknikt had, hoorde ik hem even daarna in 't kolenhok scheppen en werken voor zes. Dan tilde hij den emmer op en kwam er heel alleen mee aanseulen, terwijl alle andere jongens er hulp voor zochten; en dan bonkte hij met emmer en al tegen de deur, dat ik hem open zou doen, en achteroverhellend, met donkerroode wangen, schuifelde hij naar binnen, en stortte den inhoud van den zwaren zinken emmer in mijn kolenbak, een zucht van verlichting lossend.

„Johannes, Johannes,” zei ik dan wel eens, „vraag toch aan George, of hij je helpt, want je zult je nog eens vertellen.”

„Hih,” deed hij dan, schuinkijkend, met iets vriendelijk-minachtends, „hah, hah —”. Dan gooide hij zoo even zijn hoofd op zij en keek me met zijn stralende kijkers telkens aan, hah, hah —” en voort was hij weer.

Hij had dikwijls ruzie. Ze scholden hem wel eens uit, omdat hij zoo groot was, en zoo dik en zoo rood; dan kon hij er vreeslijk op losslaan en om overmacht gaf hij niet. Eens heb ik hem zoo *zien* vechten, tegen vijf jongens uit de hoogste klas. Zijn mond was scheefgetrokken van woede, zijn witte tanden groefden zich diep in zijn onderlip, zijn oogen bliksemde — en dan bonkte hij er op los, dat je der bang van werd. Hij won 't glansrijk, dien keer. Vaak vocht hij in de omliggende straten, zoodat ik 't niet zien kon, en alleen de verhalen van de jongens te hooren kreeg, echt vechtlatijn.

Als hij na zoo'n kloppartij binnen kwam, verhit en wel, ging hij zitten uitblazen op 't uiterste puntje van de bank, en wierp zoo nu en dan een onderzoekenden blik op mij, of ik niets zeggen zou.

„Johannes, Johannes, wanneer zal je toch eens afleeren, zoo te vechten”, zei ik wel eens, en legde mijn hand kalmeerend op zijn schouder.

„Ze motten me niet plagen”, zei

hij dan. „Als ze dat doen, sla ik der op. Waarom vecht ik nooit met onze eigen jongens? Omdat ze mij niet plagen —”

Dat was waar. Mijn jongens waren veel te grootsch op hun sterken klasgenoot, om hem te hinderen, en bovendien, ze hadden 'm te noodig.

Hij was 't schild, dat ze hun vijanden voorhielden en waarachter ze zich allen verborgen.

Hun vijanden waren de jongens van een school uit de buurt, de Ratten. Als ze bij een kloppartij 't loodje moesten leggen, riepen ze:

„Wacht maar, we zullen Johannes wel eens op je afsturen. Dan krijg ie op je nek!”

Dan kwamen ze binnenstuiven als Johannes puntjes voor me sleep, of de vlerken schoon maakte.

„Johannes, wil je ons eens helpen tegen de Ratten?”

„Met alle liefde en plezier”, zei Johannes dan, kalm doorslijpend. Hij heeft „op vereerend verzoek” heel wat afgeranseld.

Spoedig was hij op de heele school beroemd en berucht. Mijn

collega's beklagden me wel eens, dat ik zoo'n exemplaar in mijn klas had, veronderstellende, dat hij binnen even wild en onhandelbaar was als buiten. Maar ik stelde hen gerust. Hij behoorde tot mijn beste leerlingen, wat ijver aanging, en op zijn gedrag was nooit iets aan te merken.

Als ik wat ouder of wat duffer was geweest, geen onderwijzeres, maar een schooljuffrouw, dan had ik mij misschien geërgerd aan den blik uit die gloeiende bruine oogen — en een vreeselijke oorlog zou daar 't gevolg van zijn geweest —, nu las ik, wat daarin te lezen was, kalm en met blijden zin en handelde ernaar. Zoo werden we telkens dikker vrienden en we zijn 't nog. Als ik hem met zijn smidsgezellen tegenkom, groet hij me nog steeds met denzelfden glimlach om den mond. Wat dan in die oogen te lezen stond?

„Kijk, ik pas goed op. Ik zit met mijn voeten netjes op de voetenplank, en met mijn handen op mijn rug of over elkaar, al naar dat je

't hebben wil. Ik weet altijd 't volgend woord van de les, en met rekenen werk ik altijd goed door, net als Jantje. Maar Jantje doet 't voor je, omdat je de juffrouw ben, en al was je nou nog zoo'n akeligheid, dan deed ie 't nog, dan deeën ze 't misschien allemaal nog, maar ik niet, hoor! Ik doe 't alleen, omdat ik van je hou, en omdat je 't prettig vindt, maar als je me onder de plak zoudt willen hebben, o jé, dan zou je eens wat zien!”

Toen, op een keer, gebeurde er iets met Johannes, wat zich in 't begin heel ernstig liet aanzien, zoodat mijn hart stilstond van ontzetting, maar wat eindigde met ons meer dan ooit vrienden te maken.

Er werd op de gangen al dagen achtereen gestolen. Vruchteloos bleven alle pogingen, om den dader te ontdekken. We vonden 't een naar beangstigend idee, te moeten denken, dat er een dief, of dieven onder de kinderen waren en we verdubbelden onze waakzaamheid, om gauw van dat onrustig gevoel bevrijd te zijn. Want, zoolang de

dader niet ontdekt was, wantrouwden we immers de kinderen en masse, en ik was soms bang, dat ze mijn geheime gedachten, zoo vernederend voor hen, in mijn oogen zouden lezen. Daarom wilden we spoedig weten, op welke hoofden zich onze diefgedachten moesten concentreren.

Op een middag vroeg Johannes me, om even „weg” te mogen gaan. Ik stond 't hem toe.

Daar kwam mijn buurvrouw mijn lokaal binnen, tikte me op den schouder en riep me met een ernstig gelaat bij 't bord. Ik volgde haar, onrustig al. „Verbeeld je,” zei ze fluisterend, „ik was even in de gang, en toen zag ik Johannes onder het raam doorsluipen, voorover op zijn hurken, en toen rende hij als een dolle de trap af. Ik had de bak met inkt bij me en kon hem niet zoo gauw nagaan, maar ik zal 't dadelijk aan meneer gaan zeggen.”

Ze ging heen, en ik bleef wit van schrik staan. O! o! Johannes had den schijn op zich geladen, de gezochte dief te zijn!

455

Johannes werd nu verdacht van al dat verachtelijk gesteel van de laatste dagen! Zijn „weg” leidde immers naar rechts; ging hij naar links, dan kwam hij dus ergens, waar hij niet noodig had, en moest zich door vooroverbukken aan mijn oog onttrekken, want ik stond altijd vlak bij 't raam, dat op de gang uitkwam.

Daar kwam Johannes weer binnen. Hij had moeite, zijn hijgen te verbergen; ik begreep, dat hij alle vier de trappen in dollen ren was opgevolgen. Ik keek hem even aan en hij kreeg een kleur als vuur. Toen kreeg ik ook een kleur, want ik meende zijn schuld al te lezen in die heete blos, en in den verschrikten blik van de nu neergeslagen oogen. Dadelijk daarop kwam er een boodschap van 't waarnemend hoofd der school, of Johannes even bij hem mocht komen. „Meneer” zelve was er niet.

Na een kwartier was Johannes terug. Schuchter als nooit, maar toch met de oogen vol tot me opgeslagen, kwam hij bij mijn stoel

en fluisterde me in: „Meester heeft gevraagd, of u even bij hem komt.”

„Ja Johannes,” zei ik en keek hem lang aan, maar hij sloeg de oogen niet neer. Toen gaf ik 't bevel over aan mijn buurman en snelde naar 't lokaal van 't waarnemend hoofd.

„De jongen is geen dief; hij kan 't eenvoudig niet zijn,” zoo begon deze.

„O, Goddank,” zei ik verlicht. Hij lachte even. „Ja, je schijnt nog al van hem te houden, en nog al invloed op hem te hebben ook. Die moet je dan eens aanwenden, om eruit te krijgen, waarom hij toch zoo besmuikt naar beneden is gerend. Hij is tot in 't kamertje van meneer geweest, maar ik krijg geen woord uit 'm, over wat hij toch wou.”

Ik ging weer naar boven, heel wat opgelucht en daar luidde de bel, vier uur.

„Johannes,” zei ik, „je moet eens even hier blijven, ik kom dadelijk weer bij je.”

Weer werd hij vuurrood, maar zwijgend keerde hij terug naar zijne plaats.

Zoo gauw ik kon, leidde ik de klas naar beneden en snelde weer naar boven, waar ik Johannes vond met 't hoofd op de armen. Schichtig hief hij zich op, toen ik binnenkwam, en hem riep.

„Kom eens bij me, Johannes,” en ik wenkte hem naast mijn hoogen stoel. Hij kwam en zag me aan met 't iets in zijn oogen, alsof hij zeggen wou: „Ach, laat me nou toch alsjeblief gaan”.

„Johannes, Johannes, wat ben ik daar geschrokken”, begon ik. „Verbeeld je nou toch eens, wat we van je dachten, nietwaar? 't Was gelukkig eene vergissing, maar Johannes, waarom deed je toch zoo? Wat had je beneden te maken?”

„Ik moest den bovenmeester even iets vragen”.

„Maar dat had je toch wel ronduit kunnen zeggen! Juffrouw, mag ik even naar den bovenmeester? Dat vragen ze wel meer. Dan had ik je toch wel laten gaan, nietwaar?”

Geen antwoord; met gebogen hoofd tuurde hij naar den grond.

„De bovenmeester was er niet”, ging ik voort. „Toen had je naar den meester uit de twaalfde kunnen gaan met je boodschap. Wat wou je vragen?”

Nog geen antwoord. Maar toen ik mijn hand op zijn schouder legde, en hem licht naar me toe trok, fluisterde hij, opeens besloten: „Een klompenbriefje.”

Ik ontstelde. Loog hij me daar niet wat voor? Nog nooit had ik iets van armoede of gebrek bij hem gemerkt, zijn kleeren waren goed in orde; als ik zijn „stukkezakke” wel eens te zien kreeg, huiverde ik op de idee, dat ik al die boterhammen naar binnen zou moeten werken — en nu vroeg hij een bon voor klompen!

„Maar Johannes, je hebt toch goede schoenen!”

„t Is mijn laatste paar,” zei hij prevelend.

„Ik moet ze houden voor de kerk en voor 's Zondags. Vader heit gedaan gekregen.”

„Maar nu weet ik nog niet, waarom je me niet ronduit gevraagd hebt,

om naar den bovenmeester te gaan om een klompenbriefje. Vertel 't me nu eens,” zei ik zacht.

Geen antwoord weer, maar hij keek me even van terzijde aan — O, nu begreep ik 't! Arme hooghartige jongen.

Medelijdend sloeg ik mijn arm om zijn breede schouders, trok hem naar me toe en fluisterde:

„Je vond 't naar, om om klompen te moeten vragen, nietwaar, Johannes? Heb ik 't goed geraden?”

Daar barstte hij opeens los in wild, hartstochtelijk snikken. 't Was de eerste maal, dat ik hem zag schreien, en 't ging me door de ziel.

„Ja” nokte hij, „vader heeft al drie weken geleeën gedaan gekregen, en moeder zei, dat ik nou ook klompen moest vragen, want ze heeft geen centen meer; ze zegt 't al de heele week en ik dorst niet! En toen wou ik 't stilletjes doen, maar de bovenmeester was er niet! O, ik durf niet weer!”

„Stil maar, Johannes, morgen zal ik 't klompenbriefje voor je vragen.”

Toen gingen we samen de trappen

af, hij nog zacht nasnikkend. Bij het scheiden gaf hij me zijn ruwe, reeds vereelde vuist en rende, de muts diep over de oogen getrokken, de straat op.

Den volgenden dag gaf ik hem in een apartje het briefje. Het was toen Zaterdag, en den ganschen tijd door bleef zijn gelaat betrokken, als was hij „de schande” nog niet te boven, maar Maandags danste hij op zijn groote witte klompen de trappen op, en begroette me weer met zijn ouden, vroolijken blik — toen had Johannes' hart zich van de krenking hersteld.

Den anderen tijd van zijn verblijf op school bleven we de beste vrienden, en we gingen tegelijk heen: ik in eene andere betrekking, hij naar een' baas, nadat hij me de laatste dagen herhaaldelijk had verzekerd: dat hij 't heerlijk vond, dat ie nou ook weg mocht, want nou had ie der toch niks meer an gevonden.

Dat vond ik een heerlijk compliment.

NANNIE VAN WEHL,